

Bugünden Düne Bakmak: 1937 Henri Prost Planı

İpek Akpınar

İstanbul'un 20.yüzyıl ortalarındaki yeniden inşası iki kısımda gerçekleşir: 1936'da Fransız mimar ve kent tasarımcısı Henri Prost (1874-1959)¹, İstanbulu güzelleştirmek ve modernleştirmek için kentin ilk master planını hazırlaması amacıyla davet edilir. 1937'de teslim ettiği planla Prost, işlevsel bölgeleri, geniş meydanları ve onsekiz parkı güzelleştirme temasıyla bağlayan geniş bulvarlar projelendirir (*Şekil 1*) (Akpınar, 2003, 2010, 2016; Bilsel, 2010). 2. Dünya Savaşı'nın koşulları altında, planın bazı kısımları onbeş yıl boyunca uygulanır. 1950'deki genel seçimlerin ardından yerel seçimleri de kazanan Demokrat Parti (DP), Fransız tasarımcının anlaşmasını yenilemez. Bu, İstanbul'un yeniden inşasında ikinci etaba işaret eder: kent planı için sorumluluk, Prost Planı'nı revize eden Türk uzmanların ellerine teslim edilir. 1956'da, Başbakan Adnan Menderes kentsel imar için sorumluluk alır, 1960'daki askeri darbeyle ikti-

dardan düşene dek takip eden dört yıl boyunca, yoğun yol inşası, sokak genişletme, eski yapıların yıkımı ve yenilerinin inşası dönemini başlatır. Plan uygulamasına 1960larda da devam edilir. Plan, 1985'lerde Belediye Başkanı Bedrettin Dalan yıkımlarında Tarlabası Bulvarı ve Haliç kıyılarının açılmasında esin kaynağıdır.

Bu çalışma, Paris'teki Fransız Mimarlık Enstitüsü'ndeki (IFA) arşiv malzemesine (Bilsel, Akpınar, Yerasimos, Pinon, 2008) dayanarak yürütülen araştırma projesinden yararlanarak, Prost Planı'nın kamusal mekanlarının, yalnızca 'güzelleşme' anlamına gelmediğini, aynı zamanda ulus-devletin idari ve kültürel reformlarını fiziksel olarak görselleştiren güçlü semboller olduğuna işaret eder. Çalışma, 1937 Prost Planından hareketle, öncelikle kentin Cumhuriyet dönemi mimari ve kentsel açılımlarının izlerini sürüyor; kamusal mekan önerilerinin, seküler toplumsal yaşam açısından önemini aktarıyor.

Şekil 1. 1937 Prost Planı.
IFA Arşivi.

Ardından 1950lerdeki kentsel ve mimari ölçekteki uygulamaları bugünden bakarak değerlendiriyor.

Laik Cumhuriyetin 100.yılında, Prost Planına sekülerleştirici kazanımları açısından bakmak, kentsel ve toplumsal ortak geleceğimiz için veri sağlayabilir.

1937 Planında Kamusal Mekanlar: Sekülerleştirici Etki

“İstanbul çalışmak zorunda olduğum en güzel sanat eseri [...] İstanbul’un yeni çehresi genç cumhuriyeti onurlandıracaktır” diye yazan Prost (1948), erken Cumhuriyet döneminin değişim ortamında, İstanbul master planını ve kamusal mekanlarını hazırlar.² Kent için, mezarlıklarda veya tarihi yarımadaadaki eski yangın yerlerinde konumlanan onsekiz parkın arasında en geniş kapsamlı ve modern öneri, Taksim’deki Avrupa bölgesinin merkezi içindir.³ Bu rekreasyon ve kültür alanı, kentin 19. yüzyılda gelişen merkezi Beyoğlu ile 20. yüzyıl başında oluşan semti Şişli arasındaki yeşil alanı kapsar. Plan, 19. yüzyıl kapitalizminin dönüştürdüğü Beyoğlu ile II. Meşrutiyet sonrasında gelişen Şişli arasındaki kültür vadisinde; yürüyüş yolları, çok amaçlı salonları, stadyumu, tiyatro ve sergi alanları ve operası ile bütüncül bir kentsel deneyimi sunar. Zamanın İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Lütfi Kırdar projeden “burası alelade bir park değil, benzerlerini Avrupa başkentlerinde

gördüğümüz bir *promönad* alanıdır. Tıpkı Paris’in göbeğindeki Trocadero Bahçesi, Londra’daki Hyde Park gibi insanların şehir hayatının yorgunluğunu atabilecekleri bir yerdir” diye söz eder (Kırdar, 1940). Yeni bir toplumsal varoluş çerçevesinde düzenlenen kültürel ve sportif eğitim mekanları, yeni konutlar ve kamusal mekanlar, kültür vadisini fizikselleştirir.

Bugün Avrupalılaştırma, nezhleştirme, sekülerleştirme, vatandaşlaştırma üzerinden okunabilecek geometrik düzen, sırayla dikilmiş ağaçlar, muntazam çiçek tarhları, havuz ve heykeller, modern estetik ile fizikselleştiren ‘yeni yapılar’, merkezi veya yerel otoritenin yayınladığı davranış rehberleri eşliğinde kenti güzelleştirirler. Prost’un kentsel tasarımı, İstanbul’u estetize ederken, planlama ve kentsel tasarım disiplinlerini biraraya getirmede önemli rol üstlenir. Planın işlevsel bölgelere ayırım üzerinden mekansallaşması, mimari üzerinden günlük hayata yansımaları cumhuriyetin vitrinidir (Bozdoğan, 2010). ‘Cumhuriyetin vitrini’ne dönüşen bahçeler ve parklar kadar, Boğaz’da ve Marmara kıyılarında halk plajları, gazinolar dikkat çekici sayıya ulaşırlar. Ama Prost’un kamusal mekanları (meydanlar, geziler, çocuk oyun alanları ve eğlence mekanları) estetik kurgudan daha fazlasına işaret ederler. Park ve bahçelerin içinde tasarlanan gazinolar, aile çay bahçeleri, kulüp binaları ile kıyılar boyunca projelendirilen plajlar, deniz kulüpleri, havuzlar, ‘gündelik seküler

Şekil 2. Parklar, kadınları görünür kılar. Henri Prost, IFA Arşivi.

yaşamın' kamusal alandaki sahneleridir. Fransız askeri valisi Lyautey'e yazdığı bir mektupta Prost, “*urbaniste*, anıtların, parkların ve bahçelerin yardımıyla, politik ve sosyal bir fikri ifade etmekle sorumludur. Güçlü adam olan *urbaniste*, bu aktarımdan sorumludur” şeklinde konumunu açıklar (Prost, tarihsiz). Prost'un *espaces libres* üzerine kendi metinsel ve görsel temsiliyetleri, tasarımı ve cumhuriyetin ideası arasındaki önemli bağı ortaya koyar. Gazeteciler, kendisine İstanbul için neden yüksek sayıda park tasarladığı sorusunu yönelttiklerinde, Prost, çektiği fotoğrafları gösterir. Prost, kent için tasarladığı onsekiz parkın varlığının nedeni olarak, fotoğraflar arkasındaki notlarda, ‘kadınları ve çocukları kafesleri dışına çıkarma’yı vurgular (Prost, tarihsiz). Parklar, kadınları ‘görünür’ kılar (Şekil 2).

Prost, master plandaki kamusal mekan önerilerinin karma bir toplum için radikal toplumsal ve kültürel dönüşümü desteklediğini aktarır (Prost, 1948; Prost, tarihsiz). Kentteki kamusal mekanların cumhuriyet ideası çerçevesinde anlamını kavramak için Prost'un tasarımı, kendi söylemi üzerinden yorumlamak gerekir. “Kısmi olarak uygulandıklarını görmekten tatmin olduğum çizdiğim planlar, eski İstanbul'u önemli ölçüde sarsacaklardır” (Prost, 1943). Prost'un Fransız kolonileri için tasarımı ‘yeşillik’, toplumun mekansal ayrışımı işlevini üstlenir; Paris’de, vatandaşların gündelik hayatı dinlencesi içindir. Laik Cumhuriyet İstanbul’unda ise kadın ve erkeğin karma toplumda entegrasyonu amacını üstlenirler. Diğer bir deyişle, Cumhuriyet ideasında bu mekanlar, daha hijyenik yapısal çevre ile yeni toplumsal yaşama geçişi fizikselleştirirler; planlamanın yalnızca mekansal öğeleri değil, kadın ve erkeklerin özgürce karma kamusal yaşamın keyfini çıkarmalarına olanak sağlayan platformlardır.

1950ler: İstanbul’u Abad Etmek ve Osmanlı Geçmişini Yüceltmek” / “Trafığın Su Gibi Akması”

20.yüzyılın ortasında, ‘ülkenin gözbebeği’ söylemi eşliğinde merkez Başkent Ankara’dan İstanbul’a kaydı. İstimlak kanunlarının çıkmasının ardından başlayan imar hareketleri döneme damgasını vurdu. 1950’deki genel seçimlerin ardından yerel seçimleri de kazanan Demokrat Parti (DP) tarafından Prost’un anlaşması yenilenmedi. 1936’dan beri kentte yaşayan ve kentin planlamasının başında olan Prost, kenti bilmeyen bir yabancı olarak yansıtıldı. Belediye

Meclisi’ndeki milli temalı tartışmalar basında geniş yankı ve taraftar buldu. Bu, İstanbul’un yeniden inşasında ikinci etaba işaret eder. Kent planı için sorumluluk, Prost Planı’nı revize eden Türk uzmanların ellerine teslim edildi. Prost Planı, 1951 (1954) Revizyon Komisyonu Raporu’na göre, geniş bulvarları aşırı vurgulayan, temelde ‘hijyen vizyonu’na dayanan, güzelleştirme projesi olarak takdim edildi. Bu takdim, planın çerçevesini çarpıtarak tasarımın yanlış yorumlanmasının temelini oluşturdu.⁴ Master planın 1940’larda uygulanan onsekiz parkına dayanarak Türk akademik çevrelerinde Prost, ‘kentsel tasarımcı’ gibi davranmakla suçlandı. Mimarlar, planlar ve gazetecilerin İstanbul’un problemleri üzerine eleştirel söylemleri, 1950’lerde Demokrat Partili politikacılar tarafından ödünç alındı. 1950’deki yerel seçimler öncesinde, hükümet sözcüsü Samet Ağaoğlu “İstanbul şimdiye dek ihmal edilmiştir” söylemi ile kentin, “ihmal edilmiş sefalet görünümünü” değiştirmek istediklerini vurguladı (Cumhuriyet, 1950).

Eylül 1956’da Başbakan Adnan Menderes, “dünyanın incisi İstanbul böyle mi olmalıydı?” sorusuyla düzenlediği basın toplantısında “yapılacak ilk işin İstanbul’un Beyoğlu’na karşı” olması gerektiğinin altını çizdi. “Camilerimizi ve çeşmelerimizi geniş yollar boyunca göstermeliyiz. Trafik su gibi akmalı” hedefiyle imar hareketinin çerçevesini betimledi. “İstanbul’u güzelleştirmek ve Osmanlı geçmişini onurlandırmak” söylemi eşliğinde Menderes kentin “tamamen yeni bir şehre bürüneceğini ve modern bir kent olacağını açıkladı. Kentin hemen her yerinde aynı anda başlayan imar hareketi ile İstanbul devasa bir şantiye görünümüne büründü. Kısmi yol yapımları, bahçe ve parkların inşaatının devamı ve camilerin restorasyon çalışmaları ön planda oldu. Savaşın getirdiği ekonomik zorluklar nedeniyle 1940’larda uygulanamayan yollar ve meydanlar plan revizyonları ardından inşa edildiler. 1956-1960 arasında, kentin kültürel ve fiziksel özellikleri göz önüne almadan yapılan uygulama ile yaklaşık 7.300 istimlak gerçekleştirildi. 1950lerde Türk modernizasyonunun simgeleri olarak takdim edilen Vatan ve Millet caddeleri ön plana çıktılar. Avrupa’ya giden ana yol olan Millet Caddesi, ‘25 cm kalınlığında beton kullanma’, ‘yeni iş makinalarıyla bu yolları inşa etme’ söylemiyle resmi yayınlarda ‘Türkiye modernizasyonunun gururu’ olarak takdim edildi. Seçim gezileri sırasında Menderes 1958’de Doğuda, Karade-

nizde ve Diyarbakır'da, İstanbul'da açtığı yollardan bahsetti. Dönemin gazeteleri İstanbul köşeleri yayınlamaya başladı: eskiyen geleneksel ahşap konutlar o dönem Ara Güler'in fotoğrafları aracılığıyla 'mezbelelik' olarak nitelendirildi. "Çirkinliklerden kurtulalım", "tıraş edelim" söylemleri yıkımları meşrulaştırırdı. 1958'de Prost tekrar İstanbul'a davet edildi, görüşleri alındı. Süreçte, Menderes bir Osmanlı kılıcı ve bir tüfeğin önünde Time dergisine kapak oldu, "Konstantin'in yaptığı gibi Menderes yeniden yapacak" söylemini "kapaktaki devlet adamı Menderes" başlığıyla dönemin hükümete yakın olan gazeteleri geniş çapta duyurdular. Londra, Balkanlar, Ortadoğu kentleri arası mekik diplomasisi kurgulayan Menderes, ülkedeyken Ankara'da değil, İstanbul'da Belediye Başkanlığı binasındaki çalışma ofisini kullandı ve kentin 'baş mimarı' olarak adlandırıldı.

Kısacası, imar hareketi geçmişin değerlerine sahip çıkma söylemine rağmen, kozmopolit emperyal kimliğe ve geleneksel mimariye saldırı niteliğine büründü. Bu politik ve ekonomik adımların merkez sahnesi olan İstanbul'da, 'çökmekte olan köhne ve ihmal edilmiş eski Bizans kentini yeniden fethetmek' temel yaklaşım oldu. Hızlı modernizasyon süreci, önündeki köhne engeller olarak nitelendirilen tarihi dokuyu yok etti. Mimari ve kentsel platformlarda, yol ağı inşası, Türk imar hamlesinin başarısı olarak takdim edildi. Yerel ve merkezi seçimler sürecinde propaganda ve kentsel programlar, zaferlerle dolu Osmanlı geçmişi ile çevrili Türkçülük söylemi ve modernleşme ile çevrilidir (Keyder, 2004). İstanbul'un abat edilmesi süreci hem uluslararası ilişkilerde hem ulusal arena da ön plana çıkmıştır. İmar hamlesinin temel nitelikleri; yıkım, çabukluk ve para akışıdır. Görünür kılmak, genişlik, büyüklük ve çokluk en çok vurgulanan kavramlardır. 1950'de çok partili demokrasiye geçişte söylem orta sınıf için yeni yaşam bölgeleri tasarlamak, diğer bir deyişle, Türkiye'de küçük Amerika'yı yaratmak, ilk kez dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar (1950-1960) tarafından dile getirildi. Bu Amerikan rüyası ve yeni ev hayatı, Amerikan ev aletleriyle desteklenmelidir: bu anlayış, 'Amerikalıların yaptığı gibi yapın' reklamları eşliğinde sunuldu.

1960 yılında Avrupa Konseyine bağlı Belediyeler Birliği, 1959 *Le Prix de L'Europe* Ödülünü, 2.Dünya Savaşı sonrası kentsel inşasını desteklemek için İstanbul'a verdi. Ödülün yerel politikacılar için simgesel anlamı büyüktü:

İstanbul'un, uygar batının parçası olduğu artık resmen kabul edilmişti.

27 Mayıs 1960'taki askeri darbe sonrası Menderes ve Demokrat Parti'nin ileri gelenleri istimlakler, ödenemeyen bedeller nedeniyle de yargılandılar. 300 parsel istimlakinin bedelinin ödenmeden yıkımının gerçekleştirilmesi asli dava olan anayasayı ihlal etme suç dosyası ile birleştirildi. Ve İstanbul imar hareketinin sorumlusu 'baş mimar' lakaplı Menderes olarak sunuldu. Yargılama süreci sonundaki infaz, dönemi tabulaştırdı, toplumu kutuplaştırdı ve sosyo-ekonomik konular kamuoyunda uzun yıllar tartışılmadı.

Sonuç Yerine

1937 Prost Planı, muhafazakar bir cemaatte, modern seküler bir Avrupa kenti yaratmanın politik ve mekânsal çerçevesini ortaya koyar. Prost'un önerileri, Cumhuriyet ideası ile çarpıcı benzerlikler yansıtır. Bu plan, laik Türkiye'deki toplumsal-politik devrimin programı ile yakından ilintilidir. Kamusal mekanlar, kadın ve erkeğin kent sahnesinde eşit ve özgür bireyler olarak birlikte yer almasına olanak verirler.

1950lerde, Erken cumhuriyet döneminin elit önderliğindeki, konsensus temelli, kurum inşası süreci sona erdi; imar hamlesi kavramı ile farklılığı vurgulanan bir dönem başladı (Bozdoğan ve Kasaba, 1997). Prost'un kamusal mekanları, hızlı modernizasyon sürecinin öğelerine dönüştüler. 1940-1950'lerde New York'ta uygulanan yaratıcı yıkıcılık 1950'lerin ikinci yarısında İstanbul'da sahne aldı. 1950'lerin Türkiye ortamında yollar, inşaatlar özel anlam kazandılar. İstanbul, adeta simgesel başkent olarak ele alındı. 'Küçük Amerika' olma özlemi ve 'her mahallede bir milyoner yaratılması' arzusu ile Batılı imgeler rasyonel bir mimari ve kentsel eleştiri olmadan ödünç alındılar (Öztürk, 1969, s.158).

1950'de yerlerine revizyon planları geçmiş olsa da, Prost'un planları, 20 yılı aşkın süreyle kentin inşasında, uygulamanın temelini oluşturdular, ve bazı açılardan, 1990'lara dek sürerler. Plan kararları, günümüzdeki tarihi yarımada ve Boğaziçi'ndeki koruma kurallarının çerçevesini oluşturdu. Kamusal mekanların gündelik hayatı sekülerleştirici, kadın ve erkeği biraraya getirmedeki rolleri her türlü merkezi müdahaleye rağmen enerji ile devam ediyor. Kentin karma yaşamı bunun göstergesidir. ■

İpek Akpınar, Prof. Dr., İYTE Mimarlık Fakültesi

Notlar

1. Henri Prost, Paris'teki *L'Ecole Nationale de Beaux Arts* okulu mezunudur. 1902'de Roma Ödülü'nü (*Le Prix de Rome*) kazanarak, 1903 ve 1907 arası yüksek lisans çalışmaları için *Villa Medici* Enstitüsü'nde (Roma'daki *L'Académie de France*) kalmıştır. Osmanlı Sultanı'nın izniyle 1904-1905 ve 1906-1907 yılları arasında İstanbul'a gelerek Aya Sofya ve çevresi üzerine çalışır. Prost 1910'da Antwerp'deki uluslararası tasarım yarışmasını kazanır. Bu dönemde, *Musée Social'e* (1910-1913) devam eder. 1911'de kent plancılarının oluşturduğu Fransız Enstitüsü'nde A.Agache, E. Hénard, L. Jaussely ile birlikte kurucu üyelik yapar. Kuzey Afrika kentlerinin planlarını hazırlar. 1924'de İzmir planlaması için davet edilse de geri çevirir; ama René Danger ve kardeşi tarafından gerçekleştirilen İzmir Master Planı'na (1924) danışmanlık yapar. Paris ve çevresindeki bölgenin kent planlaması yöneticisi olarak atanır. 1936-1951 arası İstanbul'un baş plancısı olur.
2. Kamusal mekanları betimlemek için daha önceden yerleşmiş mevcut bilimsel bir kavram olmadığı için, Prost alışılmadık bir önermeyi sunar. *Espaces libres* ('serbest sahalar', kamusal mekan) hem kamusal alan (politik olan ve politika da yeri olan kamu) ve hem kamusal mekana (idari ve hukuki kavram olan kamunun kentsel arenada görselleşmesi) işaret ederler.
3. Dönemin koruma anlayışı çerçevesinde kentin kuzeyinde yeni bir yaşam senaryosu için yıkımın meşru oluşu unutulmamalıdır. Bu kapsamda, geçmiş dönemi temsil eden yıpranmış Topçu Kışlası, parça parça yıkılır; bütüncül bir kültür vadisi önerilir.
4. Bu yorum, planı, 'yalnızca hijyenik park-bahçe mimarisi' diye küçümseyen komitenin etkin üyelerinden Kemal Ahmet Aru'ya aittir; yazılarında ve söyleşilerinde, Prost Planı hakkındaki bu olumsuz değerlendirmeyi tekrarlar (Aru, 1982; E.Küçükler, 1997; "İstanbul Planlaması", yayınlanmamış rapor, c.1960; 1999 ve 2000'deki söyleşilerim).

Kaynaklar

- Akpınar, İ. (2003). *The Rebuilding of Istanbul after the Plan of Henri Prost, 1937-1960: from secularisation to Turkish modernization*. Yayınlanmamış doktora tezi, University College London, Bartlett School of Graduate Studies. London
- Akpınar, İ.Y. (2010). İstanbul'da Modern bir Pay-ı Taht: Prost planı çerçevesinde Menderes'in icraatı", C. Bilsel, P. Pinon, ed. İmparatorluk başkentinden Cumhuriyet'in Modern Kentine: *Henri Prost'un İstanbul Planlaması (1936-1951)*, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, s.167-199;
- Ağaoğlu, S. (1950) "demeç," Cumhuriyet, 28 Ağustos 1950.
- Bilsel, C., Akpınar, İ., Yerasimos, S., Pinon, P. (2008). "Henri Prost'un İstanbul Planlaması Çalışmaları üzerine dokümantasyon araştırmaları ve envanter hazırlanması", TÜBİTAK-EGIDE (Fransa) Araştırma İşbirliği Programı PIA - *Le Bosphore* bursu kapsamında, IFA'da (*Institut Français d'Architecture*) gerçekleştirilen uluslararası araştırma projesi, 2004-2008.
- Bilsel, C. (2010). "Henri Prost'un İstanbul Planlaması (1936-1951): Nazım Planlar ve Kentsel Operasyonlarla Kentin Yapısal Dönüşümü", C.Bilsel, P.Pinon, ed. *İmparatorluk Başkentinden Cumhuriyet'in Modern Kentine: Henri Prost'un İstanbul Planlaması (1936-1951)*, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, s.101-165.
- Bozdoğan, S. ve Kasaba, R. (1997). "Introduction". Sibel B. ve Reşat K. (Eds.), *Rethinking Modernity and National Identity in Turkey*. University of Washington, Seattle, s. 3-14.
- Bozdoğan, S. (2010), "1930-1950: Cumhuriyet Hamlesi", İstanbul 1910-2010 *Kent Yapılı Çevre ve Mimarlık Kültürü* Sergisi Kataloğu, İ. Bilgin ve diğerleri (ed.), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Kırdar, L. (1940). "Açılış Konuşması", İstanbul Belediyesi yayını.

Keyder, Ç. (1997). "Whither the Project of Modernity? Turkey in the 1990s". Sibel B. ve Reşat K. (Eds.), *Rethinking Modernity and National Identity in Turkey*. University of Washington, Seattle, s. 37-51.

Öktem, B. (2005), "Küresel Kent Söyleminin Kentsel Mekanı dönüştürmedeki rolü", H. Kurtuluş, der., İstanbul'da Kentsel Ayırışma, Bağlam yayınları, s.25-76.

Öztürk, K. (1969). *Cumhurbaşkanlarının T.Büyük Millet Meclisini Açış Nutukları* İstanbul: Baha matbaası.

Prost, H., Hauteceur'e mektup, 07.10.1943. IFA/AA arşivi.

Prost, H., 1948; IFA/AA arşivi

Prost, H., tarihsiz. şahsi notlar, IFA/AA arşivi.

Prost, H., "İstanbul", (çev. Z. Feran), Arkitekt, c.17,1948.

Cumhuriyet. "Sayın Başvekil Basına Geniş İzahat Verdi ve İstanbul'un İmar ve Kalkınma Prensiplerini İzah etti" (1956, 24 Eylül).

"Sayın Başvekil basına geniş izahat verdi ve İstanbul'un imar ve kalkınma prensiplerini izah etti" (1956). İller ve Belediyeler Dergisi, s.132-133.

Reading the Past from Today: The 1937 Henri Prost Plan
The mid-20th century reconstruction of Istanbul has been conducted in two phases. The first phase was led by French urban designer Henri Prost. Following a year-team-survey and analyses, in 1937 he submitted his plan de concentration consisted of connecting public open spaces (*espaces libres*) via network of roads. The plan aims a better and hygienic life for all, a better life for women, a more comfortable life, the formation of new and healthier neighborhoods at the urban periphery, urban demolitions in old neighbourhoods and their reconstruction, and a rapid transportation system. With a series of public parks and surrounding facilities, it was a new script for social re-existence, urban regeneration for cultural and social transformation along with transportation, hygiene, and aesthetics. *Espaces libres*, with a new and modern life scenario, had secularising effect in the modern Turkish society - bringing men and women in the same public space. In the second phase, the politics shifted back from Ankara to Istanbul, and following a period of revisions by Turkish planners, the urban reconstruction has been led by PM Adnan Menderes. In the new economic order, the extension of the discourse of being «the Little America» is the American life style and new patterns of consumption. The urban reconstruction had been characterized by destruction, speed-rapidity and combined with the accumulation of capital. In short, it was a creative destruction via developmentalist economy.